

ÇOCUK GELİŞİMİ BÖLÜMÜ ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN “ÇOCUK” KAVRAMINA İLİŞKİN SAHİP OLDUKLARI ZİHNSEL İMGELER

Arş. Gör. Ezgi Akıncı Demirbaş
Kırıkkale Üniversitesi
akincievgi87@gmail.com

Özet

Bu araştırmanın amacı; Çocuk Gelişimi Bölümü öğrencilerinin “çocuk” kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgelerini metafor tekniği kullanarak tespit etmektir. Araştırmanın çalışma grubunu 2014-2015 öğretim yılında Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Çocuk Gelişimi Bölümü’nde öğrenim gören 169 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri, nitel araştırma yöntemi ile toplanmış, çalışma deseni “olgubilim” biçiminde düzenlenmiştir. Elde edilen verilerin analizi sonucunda öğrencilerin toplam 62 metafor geliştirdikleri görülmüştür. Geliştirilen bu metaforlar 10 farklı kategoride toplanmıştır. Çocuk gelişimi öğrencilerinin “çocuk” kavramına ilişkin oluşturdukları metaforlar kavramsal kategorilere ayrıldığında en çok metafor bulunan kategorinin “şekillendirilebilen bir hammadde olarak çocuk” olduğu görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: Metafor, çocuk gelişimi, çocuk.

METAPHORS OF CHILD DEVELOPMENT DEPARTMENT OF UNIVERSITY STUDENTS ON “CHILD”

Abstract

The aim of this study is find out, with the metaphor technique, the impressions and images of child development department students about “child”. The working group of the research have been comprised of 169 students who have been studying in Kırıkkale University Faculty of Health Sciences of Department of Child Development during 2014-2015 academic year. The data of the research has been collected through qualitative research method. The pattern of the research has been organized in the case of phenomenology. According to the findings of the research, students generated 62 different metaphors about “child”. These metaphors were collected in 10 different categories. The most commonly used metaphor is “the child as raw materials to be shaped”.

Key Words: Metaphor, child development, child.

GİRİŞ

Çocuk, dünyaya geldiği andan itibaren çevresiyle girdiği etkileşim sonucunda bedensel, zihinsel, sosyal ve duygusal yönlerden hızlı bir gelişim içine girer. Çocuk doğar doğmaz, annesi ve yakın çevresindeki diğer insanlar aracılığı ile temel gereksinimleri karşılanan bir canlıdır. Onun kendi kendine yeterli bir birey olabilmesi için belirli bir zaman geçmesi gereklidir. Bunun için başkaları tarafından bakılmaya, yönlendirilmeye, rehberliğe ihtiyacı vardır. Bu yönlendirmeler, insanın doğuştan getirdiği kalıtsal özelliklerle bütünleşerek çocuğun kişilik yapısını oluşturur (Oktay, 1999). 0-6 yaş bu gelişimin en hızlı olduğu, kişiliğin temellerinin atıldığı ve çocuğun yakın çevresinden en çok etkilendiği, her türlü öğrenmeye açık olduğu bir dönem olup, insan hayatındaki kritik dönemleri içermektedir (Zembat ve Unutkan, 2001).

John Locke’a göre çocuğun zihni dünyaya geldiğinde boş bir levha gibidir. Çocuk doğumdan itibaren çevreyle kurulan ilişkiler sayesinde bilgi ve tecrübe edinir. (Aktaran: Oktay, 1999). Çocuklar bu bilgi ve becerileri aileden sonra gelen öğretmen ve diğer meslek elemanı olan çocuk gelişimcisi tarafından kazanır.

Çocuk gelişimcisi; çocukların tüm gelişim ve beceri alanlarını (zihinsel, dil, motor, sosyal, duygusal ve özbakım) değerlendiren, gelişimlerini takip edebilen, çocuğa ve aileye yönelik gelişimi destekleyici programlar hazırlayıp, ailelere çocuklarının gelişimi, sağlığı ve yetiştirilmesi konularında eğitim, rehberlik ve danışmanlık hizmeti verebilen 0-18 yaş normal, özel gereksinimli, korunmaya muhtaç, suça itilmiş, istismar ve ihmale uğramış, çalışan, hastanede yatan, sosyal dezavantajlı, mülteci ve sokak çocuklarının gelişimi ile ilgili gereken teorik ve pratik eğitimi veren kişilerdir.

Levine (2005), Metafor kelimesinin Yunaca “Metapherein” kelimesinden türemiş olduğunu ifade eder. Meta değiştirmek, pherein ise kodlamak anlamındadır (Aktaran: Semerci, 2007). Metafor kavramı daha çok zihinsel ve düşünsel kavrayış sistemini simgelemek için kullanılır. Shuell (1990)’in de belirttiği üzere; “Eğer bir resim 1000 kelimeye bedel ise, bir metafor da 1000 resme bedeldir. Çünkü nasıl ki bir resim sadece statik bir imge sunarsa, bir metafor da bir olgu hakkında düşünmek için zihinsel bir çerçeve sunar” (Aktaran: Saban vd., 2006). Lakoff ve Johnson (2005), metaforların günlük hayatta yaygın olarak kullanıldığını belirtir. Onlara göre, düşüncelerimiz, hareketlerimiz, diğer insanlarla ilişki kurma biçimimizde metaforlar oldukça etkilidir. Forceville (2002), herhangi bir şeyin metafor olarak kabul görmesi için şu üç sorunun yanıtlanması gerektiğini belirtmektedir: 1) Metaforun konusu nedir? 2) Metaforun kaynağı nedir? 3) Metaforun kaynağından konusuna atfedilmesi düşünülen özellikler nelerdir? (Akt: Aydın ve Ünalı, 2010). Saban (2004) *Metaforun konusu* (örneğin, “Öğretmen bahçıvan gibidir.” cümlesindeki öğretmen sözcüğü), *metaforun kaynağı* (bahçıvan) ve *metaforun kaynağından konusuna atfedilmesi düşünülen özellikler* (bahçıvanın yetiştirdiği fidanlarla ayrı ayrı ilgilenmesi gibi öğretmenin sınıftaki öğrencilerin bireysel farklılıklarını dikkate alması) şeklinde açıklarak metaforun kaynağının, metaforun konusunu farklı bir bakış açısıyla anlamada bir filtre veya süzgeç görevi gördüğünü belirtmektedir.

Metaforlar günlük yaşamdaki kullanımının dışında, eskiden beri eğitim ve öğretim amaçlı da karşımıza çıkmaktadır. Meslek elemanların, metaforları bilinçli veya bilinçsiz olarak genellikle fikirleri, kavramları ve soyut şeyleri açıklamak için kullandıkları görülmektedir. Metaforlar, bilimsel kavramların daha kolay anlamalarını sağlarlar. Öğretim amaçlı metaforlar; öğrencilerin dünyaya bakış açılarını değiştirmek için anahtar rol oynayacak güçtedir (Sanchez, Jose & Victor, 2000).

Son yıllarda metafor, yerli ve yabancı literatürde çeşitli araştırmalara konu olmuştur. [Guerrero ve Villamil (2002), Saban (2004, 2009), Öztürk (2007), Töremen ve Döş (2009), Botha (2009), Alger (2009), Güven ve Güven (2009), Aydın ve Ünalı (2010), Yaşar ve Bayır (2010) ve İbret ve Aydınöz (2011)]. Yapılan bu araştırmalar; sosyal bilimlerde gerçekleşmekte, dil, kültür, eğitim, örgüt, yönetim bilimleri, öğretmenlik, okul, coğrafya ve folklor gibi olgu ya da kavramlarla ilgili, olmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Alan yazındaki çalışmalar incelendiğinde, ileride çocuk gelişimcisi olacak ve işi gereği çocuklarla birlikte olacak çocuk gelişimcisi adaylarının “çocuk” hakkındaki düşünceleri üzerine yapılan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışma, üniversite çocuk gelişimi bölümü öğrencilerinin “çocuk” kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeleri metaforlar aracılığı ile ortaya çıkarmaktır. Bu genel amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Üniversite öğrencilerinin Çocuk kavramına ilişkin üretmiş oldukları metaforlar nelerdir?
2. Çocuk kavramına ilişkin üniversite öğrencileri tarafından ifade edilen metaforlar, benzer özellikleri bakımından, hangi kategoriler altında toplanmaktadır?

YÖNTEM

Bu çalışmada nitel araştırma desenlerinden “olgubilim” kullanılmıştır. Olgubilim (fenomenoloji) deseni, farkında olduğumuz ama derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır. Olgubilim, bu açıdan yapılacak kavramsal çalışmalar için uygun bir araştırma zemini oluşturur (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

Çalışma Grubu

Araştırma, 2014-2015 eğitim-öğretim yılında Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Çocuk Gelişimi Bölümü'nde öğrenim gören 169 öğrenci katılmıştır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmaya katılan Çocuk Gelişimi bölümü öğrencilerinin “çocuk” kavramına ilişkin sahip oldukları metaforları ortaya çıkarmak amacıyla öğrencilerin “Çocuk..... gibidir, çünkü.....” ibaresini tamamlamaları istenmiştir. Çocuk Gelişimi bölümü öğrencilerinin sadece bir metafor üzerinde yoğunlaşarak, düşünceleri dile getirmeleri istenmiştir. Öğrencilerin oluşturdukları metaforlar bu çalışmanın temel veri kaynağını oluşturmuştur.

Çalışmada, verilerin değerlendirilmesinde “içerik analizi” tekniği kullanılmıştır. İçerik analizinde temel amaç, elde edilen verileri açıklayabilecek ilişkilere ve kavramlara ulaşabilmektir (Aydın, F. ve Eser Ünalı, Ü. 2010). İçerik analizi tekniğinde, birbirine benzeyen veriler belirli temalar ve kavramlar çerçevesinde bir araya getirilir. Bu kavramlar okuyucunun anlayacağı şekilde organize edilerek yorumlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Bu aşamada elde edilen metaforların benzer olanları gruplanmış ve her birine birer numara verilmiştir. Her bir metaforun nedeni ayrı ayrı incelenerek kategoriler meydana getirilmiştir. Daha sonra oluşturulan metaforlar kendi kategorilerinde değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgular frekans ve yüzde şeklinde ifade edilmiştir. Son olarak veriler bilgisayar ortamına aktararak katılımcı sayısı (f) ve yüzdesi (%) hesaplanmıştır.

BULGULAR

Bu araştırma 2015-2015 öğretim yılında eğitim gören 169 çocuk gelişimi bölümü öğrencisi ile yürütülmüştür. Araştırmaya dâhil edilen çocuk gelişimi bölümü öğrencilerinin devam ettikleri sınıfa göre dağılımı tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1: Çocuk Gelişimi Bölümü Öğrencilerinin Devam Ettikleri Sınıfa Göre Frekans ve Yüzde Dağılımı

Devam Edilen Sınıf	f	%
1.Sınıf	48	28,4
2.Sınıf	38	22,5
3.Sınıf	45	26,6
4.Sınıf	38	22,5
TOPLAM	169	100

Tablo 1’e göre araştırma grubunu oluşturan öğrencilerin 28,4’ü birinci sınıf, %22,5’i ikinci sınıf, %26,6’sı üçüncü sınıf ve %22,5’i dördüncü sınıfa devam etmektedir.

Araştırmaya katılan Çocuk Gelişimi bölümü üniversite öğrencilerinin “Çocuk” kavramı hakkında geliştirdikleri metaforlarla ilgili olarak elde edilen bulgular tablolar halinde sunulmaktadır.

Çocuk Gelişimi bölümü öğrencilerinin “Çocuk” kavramına ilişkin geliştirmiş oldukları metaforlar sıklık derecesine göre verilmiştir. Toplam 62 metafor üretmişlerdir.

Araştırmaya katılan 169 üniversite öğrencinin “Çocuk” kavramına ilişkin geliştirmiş oldukları metaforlar, oluşturulan 10 farklı kavramsal kategoride, tablolar eşliğinde verilerle analiz ve yorum yapılmıştır.

Tablo 2: “Çocuk” Kavramına İlişkin Geliştirilen Metaforlar Ve Onları Temsil Eden Öğrenci Sayısı ve Yüzdesi

Metafor Kodu	Metafor Adı	f	%	Metafor Kodu	Metafor Adı	f	%
1	Dünya	6	3,6	32	Oyuncak	2	1,2
2	Gökkuşluğu	8	4,7	33	Robot	1	0,6
3	Hayat	10	5,9	34	Mucize	1	0,6
4	Melek	8	4,7	35	Temel ihtiyaç	2	1,2
5	Pamuk	4	2,4	36	Kelebek	1	0,6
6	Ağaç	8	4,7	37	Telefon	1	0,6
7	Çiçek	16	9,5	38	Ev	1	0,6
8	Su	10	5,9	39	Nar	1	0,6
9	Hamur	5	3,0	40	Ben	1	0,6
10	Tohum	4	2,4	41	Mimar	1	0,6
11	Mutluluk	6	3,6	42	Masum	2	1,2
12	Ayna	4	2,4	43	Beyaz kağıt	1	0,6
13	Gelecek	4	2,4	44	Deniz	3	1,8
14	Merdiven	2	1,2	45	Işık	1	0,6
15	Beton	3	1,8	46	Bina	1	0,6
16	Toprak	5	3,0	47	Lunapark	1	0,6
17	Çocuk	2	1,2	48	Beyaz	1	0,6
18	Güneş	2	1,2	49	Ümit	1	0,6
19	Filozof	2	1,2	50	Beton	1	0,6
20	Bulut	2	1,2	51	Paradoks	1	0,6
21	Çay	2	1,2	52	Boşluk	1	0,6
22	Puzzle-yapboz	2	1,2	53	Lamba	1	0,6
23	Sünger	2	1,2	54	Gezegen	1	0,6
24	Boş levha, kitap	2	1,2	55	Renk	1	0,6
25	Fidan	2	1,2	56	Bomba	1	0,6
26	Kitap	4	2,4	57	Hammadde	2	1,2
27	Yaramaz	1	0,6	58	Kömür	1	0,6
28	Canavar	1	0,6	59	Trafik	1	0,6
29	Uçan balon	1	0,6	60	Yağmur	1	0,6
30	Şeker	2	1,2	61	Aşure	1	0,6
31	İnsan	2	1,2	62	Palyaço	1	0,6
TOPLAM						169	100

Tablo 3: “Çocuk” Kavramına Yönelik Metaforların Oluşturdukları Kategoriler

Kategoriler	Metaforlar	Metafor Frekansı	Metafor Adedi
Yansıtıcı olarak çocuk	Ağaç(1), Su(4), Oyuncak(1), Robot(1), Sünger(1), Merdiven(1), Bina(1), Toprak(2), Deniz(1), Beton(1), Ayna(3), Çiçek(1)	18	12
Pasif bir alıcı olarak çocuk	Çiçek(1), Beton(2), Yaramaz(1), Canavar(1), İnsan(1), Boş levha(2), Ağaç(1), Filozof(1), Sünger(1), Beyaz kâğıt(1) Ayna(1), Hammadde(1), Kömür(1), Kitap(1)	16	14
Gelişen bir varlık olarak çocuk	Gökkuşluğu(6), Hayat(2), Pamuk(1), Filozof(1), Bulut(1), Renkler(1), Su(1), Çay(1)	14	8
Değerli bir varlık olarak çocuk	Melek(2), Pamuk(1), Şeker(1), Mucize(1), Çiçek(4), Masum(1), Dünya(1), Ağaç(1), Lamba(1), İnsan(1), Hayat(1)	15	11
Şekillendirilebilen bir hammadde olarak çocuk	Toprak(1), Hamur(4), Çiçek(8), Pamuk(1), Telefon(1), Işık(1), Tohum(1), Hammadde(1), Su(3), Ağaç(2), Yapboz(1), Kitap(1), Tohum(3), Merdiven(1), Hayat(1)	30	15
Mutluluk kaynağı olarak çocuk	Mutluluk(4), Hayat(3), Temel ihtiyaç(1), Lunapark(1), Kitap(1), Palyaço(1), Çiçek(1)	12	7
Saflik ve sevginin kaynağı olarak çocuk	Melek(6), Kelebek(1), Masum(1), Beyaz(1), Şeker(1), Bulut(1), Çocuk(2), Pamuk(1), Mutluluk(1)	15	9
Toplumun ve geleceğin temeli olarak çocuk	Dünya(1), Mutluluk(1), Uçanbalon(1), Gelecek(4), Temel ihtiyaç(1), Ev(1), Ben(1), Hayat(2), Gökkuşluğu(1), Ümit(1), Oyuncak(2), Yapboz(1), Mimar(1)	18	13
Bilinmeyen gizemli bir varlık olarak çocuk	Güneş(2), Nar(1), Dünya(3), Deniz(2), Paradoks(1), Boşluk(1), Masal(1), Gezegen(1), Bomba(1), Trafik(1), Hayat(1), Su(1), Gökkuşluğu(1), Dünya(1)	18	14
İlgiye ve bakıma muhtaç bir varlık olarak çocuk	Hamur(1), Fidan(2), Çiçek(2), Su(1), Ağaç(2), Çay(1), Yağmur(1), Toprak(1), Bulut(1), Aşure(1)	13	10
TOPLAM		169	113

Kavramsal Kategoriler

1. Yansıtıcı Olarak Çocuk: Bu kategoriyi 18 çocuk gelişimi bölümü öğrencisi ve 12 metafor temsil etmektedir. Bu kategoride Ağaç(1), Su(4), Oyuncak(1), Robot(1), Sünger(1), Merdiven(1), Bina(1), Toprak(2), Deniz(1), Beton(1), Ayna(3), Çiçek(1) gibi metaforlar bulunmaktadır. Aşağıda bu kategoride bulunan öğrencilerin ifadelerinden örneklere yer verilmiştir.

- “Çocuk robot gibidir çünkü ne gösterirsen aynısını yapar.”
- “Çocuk bina gibidir çünkü temelini ne kadar sağlam atarsan, o kadar sağlam, dayanıklı gelişir ve yükselir.”
- “Çocuk toprak gibidir çünkü ne ekersen onu biçersin. Çocuğa sevgi verirsen sevgi ile büyür. Ama şiddet ne nefret ile büyürse çıkmaza girer.”

2. Pasif Bir Alıcı Olarak Çocuk: Bu kategoriyi 16 çocuk gelişimi bölümü öğrencisi ve 14 metafor temsil etmektedir. Bu kategoride Çiçek(1), Beton(2), Yaramaz(1), Canavar(1), İnsan(1), Boş levha(2), Ağaç(1), Filozof(1), Sünger(1), Beyaz kâğıt(1) Ayna(1), Hammadde(1), Kömür(1), Kitap(1) metaforu bulunmaktadır. Aşağıda bu kategoride bulunan öğrencilerin ifadelerinden örneklere yer verilmiştir.

- “Çocuk boş levha gibidir çünkü bazı şeyleri öğrenerek şekillenir.”
- “Çocuk ağaç gibidir çünkü biz ne yönde eğitirsek, ne yöne çekersek o yöne gelir.”
- “Çocuk beton gibidir çünkü üzerine ne düşse iz bırakır.”

3. Gelişen Bir Varlık Olarak Çocuk: Bu kategoriyi 14 çocuk gelişimi bölümü öğrencisi ve 8 metafor temsil etmektedir. Bu kategoride Gökkuşluğu(6), Hayat(2), Pamuk(1), Filozof(1), Bulut(1), Renkler(1), Su(1), Çay(1) gibi metaforlar bulunmaktadır. Aşağıda bu kategoride bulunan öğrencilerin ifadelerinden örneklere yer verilmiştir.

- “Çocuk filozof gibidir çünkü dünyayı kendine göre akılcı yorumlar ve her şeyi merak eder.”
- “Çocuk bulut gibidir çünkü sürekli şekil değiştirir; bazen yağmur dökülür, bazen bembeyaz pamuk olur, hayallerimizin süsü olur.”
- “Çocuk su gibidir çünkü sürekli hareket halindedir. Gününü dolu dolu yaşar.”

4. Değerli Bir Varlık Olarak Çocuk: Bu kategoriyi 15 çocuk gelişimi bölümü öğrencisi ve 11 metafor temsil etmektedir. Bu kategoride Melek(2), Pamuk(1), Şeker(1), Mucize(1), Çiçek(4), Masum(1), Dünya(1), Ağaç(1), Lamba(1), İnsan(1), Hayat(1) gibi metaforlar bulunmaktadır. Aşağıda bu kategoride bulunan öğrencilerin ifadelerinden örneklere yer verilmiştir.

- “Çocuk masum gibidir çünkü hayatın sadece oyundan ibaret olduğunu düşünür. Fakat öyle değildir.”
- “Çocuk dünya gibidir çünkü görülmemiş güzellikler ondadır.”
- “Çocuk çiçek gibidir çünkü diğer mevsimlerin hiçbirisine benzemeyen ve incinecek kadar narin olan yaprağın kurumuşluğunda benzersiz güzellikte ve özelliindedir.”

5. Şekillendirilebilen Bir Hammadde Olarak Çocuk: Bu kategoriyi 30 çocuk gelişimi bölümü öğrencisi ve 15 metafor temsil etmektedir. Bu kategoride Toprak(1), Hamur(4), Çiçek(8), Pamuk(1), Telefon(1), Işık(1), Tohum(1), Hammadde(1), Su(3), Ağaç(2), Yapboz(1), Kitap(1), Tohum(3), Merdiven(1), Hayat(1) gibi metaforlar bulunmaktadır. Aşağıda bu kategoride bulunan öğrencilerin ifadelerinden örneklere yer verilmiştir.

- “Çocuk hamur gibidir çünkü işçiliği iyi olan ortaya şaheser çıkarır.”
- “Çocuk ağaç gibidir çünkü ne kadar güzel yetiştirirsen, o kadar güzel meyve verir.”
- “Çocuk tohum gibidir çünkü anne karnında doğumdan önce var olmaya başlar. Doğumdan ölüme kadar çeşitli basamaklardan geçer. Bu süreçte emek verilip, bir fidan gibi sulanıp beslenerek görkemli bir ağaç yani yetişkin olması sağlanır. Bu süreçte aile, akranlar, öğretmenler, sağlık personeli onun gelişimine katkı sağlar. Kısacası tohum fidana, fidanlar ağaca dönüşür.”

6. Mutluluk Kaynağı Olarak Çocuk: Bu kategoriyi 12 çocuk gelişimi bölümü öğrencisi ve 7 metafor temsil etmektedir. Bu kategoride Mutluluk(4), Hayat(3), Temel İhtiyaç(1), Lunapark(1), Kitap(1), Palyaço(1), Çiçek(1) metaforu bulunmaktadır. Aşağıda bu kategoride bulunan öğrencilerin ifadelerinden örneklere yer verilmiştir.

- “Çocuk mutluluk gibidir çünkü başımıza bela açsalar da bazen çok kızsak da sonunda onlara mutlaka gülümseriz.”
- “Çocuk mutluluk gibidir çünkü ailede sorunlar, yorgunluklar bir çocuğun gülüşü ve davranışıyla unutulabilir.”
- “Çocuk temel ihtiyaç gibidir çünkü o yetişkinlerin arasında sevgiyi yaşatan bir varlıktır, yetişkinlerin kinini, öfkelerini bastıran neşeli, sevimli, iyimser bir varlıktır.”
- “Çocuk palyaço gibidir çünkü her zaman eğlendirir.”

7. Saflık ve Sevginin Kaynağı Olarak Çocuk: Bu kategoriyi 15 çocuk gelişimi bölümü öğrencisi ve 9 metafor temsil etmektedir. Bu kategoride Melek(6), Kelebek(1), Masum(1), Beyaz(1), Şeker(1), Bulut(1), Çocuk(2), Pamuk(1), Mutluluk(1) gibi metaforlar bulunmaktadır. Aşağıda bu kategoride bulunan öğrencilerin ifadelerinden örneklere yer verilmiştir.

- “Çocuk melek gibidir çünkü günahsız, masum, temiz bir varlıktır.”
- “Çocuk masum gibidir çünkü içtendir, saftır, temizdir. Hiçbir kötülük beslemeden, masumane yaşamları vardır.”
- “Çocuk pamuk gibidir çünkü tertemiz, saf ve yumuşaktır.”

8. Toplumun Ve Geleceğin Temeli Olarak Çocuk: Bu kategoriyi 18 çocuk gelişimi bölümü öğrencisi ve 13 metafor temsil etmektedir. Bu kategoride Dünya(1), Mutluluk(1), Uçanbalon(1), Gelecek(4), Temel İhtiyaç(1), Ev(1), Ben(1), Hayat(2), Gökkuşluğu(1), Ümit(1), Oyuncak(2), Yapboz(1), Mimar(1) gibi metaforlar bulunmaktadır. Aşağıda bu kategoride bulunan öğrencilerin ifadelerinden örneklere yer verilmiştir.

- “Çocuk yapboz gibidir çünkü yapboz, parçaları ile bütündür, o parçayı doğru yere koymazsanız asla doğru bir parça elde edemezsiniz.”

- “Çocuk mimar gibidir çünkü gelecekte toplumu yönetecek, yön verecek kişiler onlardır.”

9. Bilinmeyen Gizemli Bir Varlık Olarak Çocuk: Bu kategoriyi 18 çocuk gelişimi bölümü öğrencisi ve 14 metafor temsil etmektedir. Bu kategoride Güneş(2), Nar(1), Dünya(3), Deniz(2), Paradoks(1), Boşluk(1), Masal(1), Gezegen(1), Bomba(1), Trafik(1), Hayat(1), Su(1), Gökkuşuğu(1), Dünya(1) gibi metaforlar bulunmaktadır. Aşağıda bu kategoride bulunan öğrencilerin ifadelerinden örneklere yer verilmiştir.

- “Çocuk nar gibidir çünkü dıştan küçücük ama içinde koca bir dünya vardır.”
- “Çocuk dünya gibidir çünkü her zaman keşfedilecek yeni bir şeyleri vardır.”
- “Çocuk deniz gibidir çünkü ucu bucağı yoktur. Sonsuz, her şeyi düşünür. Denizde kaybolacağını bilse bile devam eder, korkusuzdur.
- “Çocuk bomba gibidir çünkü ne zaman ve nerede patlayacağı belli değildir.”

10. İlgiiye Ve Bakıma Muhtaç Bir Varlık Olarak Çocuk: Bu kategoriyi 13 çocuk gelişimi bölümü öğrencisi ve 10 metafor temsil etmektedir. Bu kategoride Hamur(1), Fidan(2), Çiçek(2), Su(1), Ağaç(2), Çay(1), Yağmur(1), Toprak(1), Bulut(1), Aşure(1) gibi metaforlar bulunmaktadır. Aşağıda bu kategoride bulunan öğrencilerin ifadelerinden örneklere yer verilmiştir.

- “Çocuk fidan gibidir çünkü çok narindir ve bakıma muhtaçtır. İhtiyaçları gerekli zamanda karşılanırsa hayata köklü ve sağlıklı bir başlangıç yapar. Yoksa fidanken karşılanamadığı ihtiyaçları ileride onu darbelere karşı zayıf yapar.”
- “Çocuk çay gibidir çünkü önce kaynamasını beklersin, sonra ağır ağır demlersin ve mükemmel sonuca ulaşırsın. Zaman ve emek gerekir.”

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu araştırma, çocuk gelişimi öğrencilerinin “çocuk” kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgelerini kullanarak çocuklarla ilgili algılarını tespit etmek ve bu metaforları belli kavramsal kategoriler altında toplamak amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Bu çalışmada çalışma grubunda bulunan 169 çocuk gelişimi bölümü öğrencileri toplam 62 adet metafor üretmişlerdir. “Çocuk” kavramı için çocuk gelişimi bölümü öğrencileri; “sünger”, “pamuk”, “filozof”, “melek”, “gökkuşuğu”, “deniz”, “fidan”, “gelecek” gibi metaforları kullanmışlardır. Elde edilen bulgulara göre; en çok ifade edilen metaforların; çiçek (%9,5), hayat ve su (%5,9) olduğu görülmüştür. Weade ve Ernst’in (1990) belirttiği gibi “Metaforlar seçmedir ve tanımlamaya çalıştıkları olgunun sadece bir parçasını temsil ederler, tümünü değil.”

Çocuk gelişimi bölümü öğrencilerinin “çocuk” kavramına ilişkin oluşturdukları metaforları kavramsal kategorilere ayırdığımızda en çok metafor bulunan kategorinin “şekillendirilebilen bir hammadde olarak çocuk” olduğunu görmekteyiz. Çocuk gelişimi bölümü öğrencileri bu kategoride tam 15 adet metafor üretmişlerdir ve çalışma grubunun %30’u bu kategoride bulunmaktadır. Bu kategoriyi “pasif bir alıcı olarak çocuk ve bilinmeyen gizemli bir varlık olarak çocuk” kategorisi takip etmektedir. En az metafor üretilen kategori “mutluluk kaynağı olarak çocuk” kategorisidir. Bu kategoride 7 adet metafor üretilmiştir.

Araştırmada elde edilen “şekillendirilebilen bir hammadde olarak çocuk” algısına paralel bir sonucu Kuyucu, Şahin, ve Kapıcıoğlu da (2013) bulmuştur. Araştırmacılar okul öncesi öğretmen adaylarının “çocuk” kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgelerini inceledikleri çalışmalarında, öğretmen adaylarının çocuklarla ilgili birçok algıya sahip olduklarını tespit etmişlerdir.

Bu çalışma sonucunda ortaya çıkan bulgular doğrultusunda şu öneriler geliştirilmiştir:

- Bu araştırma, gelecekte toplumda, aile ve çocuk üzerinde önemli roller üstlenecek olan çocuk gelişimcilerinin, çocuğu nasıl algıladıklarını ortaya koymaktadır. Bu bağlamda ortaya çıkan metaforların, çocuğun algılanması üzerine gelecekte yapılacak olan çalışmalarda önemli birer araştırma aracı olacağı düşünülmektedir.

- Metafor kullanımı diğer bölüm öğrencilerin konu ile ilgili ön bilgilerini belirleme de kullanılabilir. Öğrencilerin yeni bir konu ile ilgili hazır bulunuşluğu üretebildikleri metaforlar yardımıyla belirlenebilir.
- “Çocuk” kavramına dönük yapılan bu araştırma özünde çocuğu barındıran diğer meslek grupları ile de yapılabilir. Okul Öncesi Öğretmenliği, Sınıf Öğretmenliği bölümü öğrencileri gibi.
- Bu araştırma sonucu elde edilen metaforlar, çocuk alanında üniversite düzeyinde öğretim veren öğretim elemanlarına, Çocuk Gelişimcisi adı altında çocuk ile ilgili çocuğa, aileye destek olan meslek elemanlarına, okulöncesi ve ilköğretim öğretmenlerine planlama, öğretim süreci ve ölçme değerlendirme süreçlerinde yardımcı olabilir.

KAYNAKÇA

Alger, C. (2009). Secondary teachers' conceptual metaphors of teaching and learning: changes over the career span. *Teaching and Teacher Education: An International Journal of Research and Studies*, 25 (5), 743-751.

Aydın, F. ve Eser Ünalı, Ü. (2010). Coğrafya Öğretmen Adaylarının “Coğrafya” Kavramına İlişkin Algılarının Metaforlar Yardımıyla Analizi, *International Online Journal Of Educational Sciences*, 2010, 2(2).

Botha, E. (2009). Why metaphor matters in education. *South African of Education*, 29, 431-444.

B.Ünal İbret ve Aydınöz, D. (2011). İlköğretim II.Kademe Öğrencilerinin “Dünya” Kavramına İlişkin Geliştirdikleri Metaforlar, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19 (1), 85-102.

Forceville, C. (2002). The identification of target and source in pictorial metaphors. *Journal of Pragmatics*, 34, 1-14.

Guerrero, M.C.M. and Villamil, O.S. (2002). Metaphorical conceptualizations of ELS teaching and learning. *Language Teaching Research*, 6(2), 95-120. *International Online Journal of Educational Sciences*, 2(2), 600-622 621.

Güven, B. ve Güven, S. (2009), İlköğretim Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Metafor Oluşturma Becerilerine İlişkin Nicel Bir İnceleme, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17 (2), 503-512.

Gürdoğan Bayır, Ö. ve Yaşar, Ş. (2010). İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Bakış Açısıyla Sosyal Bilgiler. *e-Journal of New World Sciences Academy, Education Sciences*, 5(3), 1213-1225.

Kuyucu, Y., Şahin, M. ve Kapıcıoğlu, O. (2013). *Okul Öncesi Öğretmenlerin ‘Çocuk’ Kavramına İlişkin Sahip Oldukları Zihinsel İmgeler*. International Conference on New Trends in Education (ICONTE) sözlü olarak sunulmuştur.

Lakoff, G. ve Johnson, M. (2005). *Metaforlar Hayat, Anlam ve Dil*. (Çeviren: Gökhan Yavuz Demir). İstanbul Paradigma Yayınları.

Oktay, A. (1999). *Yaşamın Sihirli Yılları: Okul Öncesi Dönem*. İstanbul: Epsilon Yayınları.

Öztürk, Ç. (2007). Sosyal bilgiler, sınıf ve fen bilgisi öğretmen adaylarının “coğrafya” kavramına yönelik metafor durumları. *Ahi Evran Üniversitesi, Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2), 55-69.

Sanchez, A., Jose M. B. & Victor M. (2000). Desing of virtual reality systems for education: a cognitive approach. *Education and Information Technologies*, 5(4), 345-362.

Saban, A. (2004). Giriş Düzeyindeki Sınıf Öğretmen Adaylarının “Öğretmen” Kavramına İlişkin İleri Sürdükleri Metaforlar. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2, 2, 131-155.

Saban, A., (2006). Lisansüstü öğrencilerin nitel araştırma metodolojisine ilişkin algıları, *XV. Ulusal Eğitim Bilimleri*, Muđla Üniversitesi.

Saban, A., Koçbeker, B. N., Saban A. (2006). Öğretmen Adaylarının Öğretmen Kavramına İlişkin Algılarının Metafor Analizi Yoluyla İncelenmesi, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 6 (2), 461-522.

Saban, A. (2009). Öğretmen Adaylarının Öğrenci Kavramına İlişkin Sahip Oldukları Zihinsel İmgeler. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 281-326.

Semerci, Ç. (2007). Program geliştirme” kavramına ilişkin metaforlarla yeni ilköğretim programlarına farklı bir bakış. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 31(2), 125-140.

Töremen, F. ve Döş, İ. (2009). İlköğretim öğretmenlerinin müfettişlik kavramına ilişkin metaforik algıları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri (Educational Sciences: Theory & Practice)*, 9(4), 1973-2012.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (5. b.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Weade, R., & Ernst, G. (1990). Pictures Of Life İn Classrooms, And The Search For Metaphors To Frame Them. *Theory Into Practice*, 29(2).

Zembat, R. ve Unutkan, Ö. P. (2001). *Okul Öncesi Dönemde Çocuğun Sosyalleşmesinde Ailenin Yeri*. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.